

СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ACTORS OF COUNTERING ILLICIT TRAFFICKING OF DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

Осипенко А.І.,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті проаналізовано діюче законодавство і визначено суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Також визначено основні заходи такого роду протидії і наголошено на необхідності їх удосконалення і доповнення.

Ключові слова: протидія незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, суб'єкти протидії, заходи протидії.

В статье проанализировано действующее законодательство и определено субъекты противодействия незаконному обращению наркотических средств и психотропных веществ. Также определены основные мероприятия такого рода противодействия и отмечено необходимость их усовершенствования и дополнения.

Ключевые слова: противодействие незаконному обращению наркотических средств и психотропных веществ, субъекты противодействия, мероприятия противодействия.

The article analyzes the current legislation and defines the subjects of counteraction the illegal appeal of narcotic facilities and psychotropic substances. Also defined the basic measures such of counteraction and it is marked the necessity of their improvement and addition.

Key words: counteraction the illegal appeal of narcotic facilities and psychotropic substances, subjects of counteraction, measures of counteraction.

Постановка проблеми. На сьогодні проблема незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин залишається досить нагальною. Запобігання та боротьба з даним антисоціальним явищем є однією із основних завдань діяльності держави. Щороку особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння, скоюється від 10 до 14 тисяч злочинів, серед яких убивства, розбійні напади, грабежі та крадіжки. Органами внутрішніх справ виявляється та береться на облік приблизно 30 тисяч осіб, які вживають не за медичним призначенням наркотичні засоби та психотропні речовини, а також лікарські засоби, зловживання якими може викликати наркотичну залежність [1]. Зазначене актуалізує необхідність дослідження особливостей протидії зазначеному соціально-політичному явищу.

Стан дослідження. Слід зазначити, що дослідженню даного питання приділялась активна увага, а саме таких вчених як В.І. Антіпов, О.М. Бандурка, Д.Н. Бахрах, М.М. Биргет, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Є.В. Додін, Л.В. Коваль, А.А. Музика, Н.А. Мірошніченко, Н.Р. Нижник, С.А. Сисоєв, М.С. Хруппа, В.К. Шкарупа, Д.О. Штанько та інші.

Метою цієї статті є дослідження і визначення суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин та заходів такого роду протидії, що безпосередньо вчиняються такими суб'єктами з метою реалізації державної політики у даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що в Національній стратегії боротьби з наркотиками на період до 2020 року передбачено, що суб'єктами формування і реалізації державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів є заінтересовані державні органи та громадські організації [2].

У свою чергу, Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», який зазначає, що протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюють:

- 1) Міністерство внутрішніх справ України;
- 2) Служба безпеки України;
- 3) Генеральна прокуратура України;
- 4) центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах державної митної справи, захисту державного кордону, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу та інші органи виконавчої влади в межах наданих їм законом повноважень.

Органи виконавчої влади, уповноважені законом на здійснення контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та вирішення завдань у сфері протидії їх незаконному обігу, у разі виявлення порушень порядку цього обігу застосовують у межах своєї компетенції відповідні заходи щодо усунення таких порушень, і в разі наявності в діях осіб ознак адміністративного правопорушення чи злочину зобов'язані надіслати інформацію або подати матеріали до відповідних правоохоронних органів, які ведуть боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [3].

Зрозуміло, що Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України і Генеральна прокуратура України забезпечують реалізацію державної політики в сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин.

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної митної справи є Державна митна служба, яка протидіє незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин якщо вони переміщуються через державний кордон України.

До того ж слід згадати Державну прикордонну службу, яка забезпечує захист державного кордону України від протиправних посягань.

Крім того, в Україні діє Державна служба України з контролю за наркотиками як центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Дана служба є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері формування та забезпечення реалізації державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади з цих питань.

Основними завданнями Державної служби України з контролю за наркотиками є:

- 1) формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень;
- 2) здійснення державного регулювання та контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та заходів з протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень;
- 3) координація діяльності органів виконавчої влади у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і

прекурсорів та протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень;

4) забезпечення відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, взаємодії та інформаційного обміну з міжнародними організаціями і компетентними органами іноземних держав у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та протидії їх незаконному обігу, а також представлення інтересів України у зазначеній сфері в міжнародних організаціях [4].

Органом, який забезпечує спрямування і координацію зусиль органів виконавчої влади і громадських організацій для боротьби з наркоманією як соціальним явищем є Національна координаційна рада боротьби з наркоманією при Кабінеті Міністрів України.

Зазначена рада має наступні завдання:

1) розроблення заходів щодо забезпечення реалізації державної політики та контролю за вживанням наркотиків в Україні;

2) координація діяльності заінтересованих міністерств, інших органів виконавчої влади та громадських організацій з питань протидії зловживанням наркотичними засобами та їх незаконному обігу;

3) організація підготовки та виконання програм запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вживання яких перебуває під міжнародним та національним контролем;

4) вироблення на основі міжурядових та міжвідомчих угод і домовленостей пропозицій про участь представників України в міжнародних організаціях, симпозиумах, конференціях тощо та здійснення заходів щодо міжнародного співробітництва у питаннях контролю за вживанням наркотиків;

5) організація підготовки та внесення в установленому порядку пропозицій про вдосконалення законодавчих та інших нормативних актів, спрямованих на протидію зловживанням наркотичними засобами та їх незаконному обігу;

6) подання звітів Кабінетові Міністрів України і відповідним міжнародним організаціям про стан, пов'язаний з обігом наркотичних засобів в Україні, та здійснення заходів, спрямованих на припинення зловживань наркотичними засобами та їх незаконного обігу [5].

Слід також наголосити на важливій ролі органів внутрішніх справ, які безпосередньо займаються запобіганням вчиненню протиправних дій та розслідуванням вже вчинених суспільно-небезпечних діянь, які пов'язані з обігом наркотичних засобів та психотропних речовин. У даному випадку доречним буде згадати Управління боротьби з незаконним обігом наркотиків.

Зазначене Управління:

1) здійснює моніторинг ситуації у сфері протидії наркозлочинності, а також наявної інформації про джерела і шляхи надходження в незаконний обіг наркотичних засобів;

2) організовує роботу щодо забезпечення взаємодії з населенням та державними, громадськими і міжнародними організаціями у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та попередження поширення наркоманії;

3) забезпечує порядок створення, організацію діяльності та основні функції громадських спостережних рад з питань протидії наркоманії, а також методичні рекомендації та пропозиції з питань удосконалення роботи з населенням і громадськими організаціями;

4) забезпечує в установленому порядку взаємодію з органами державної влади з питань протидії незаконному обігу наркотиків і поширенню наркоманії.

5) здійснює заходи із забезпечення контролю за виробництвом, виготовленням, зберіганням, обліком, відпуском, розподілом, торгівлею, перевезенням, пересиланням чи

використанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, призначених для виробництва або виготовлення цих засобів і речовин, а також за встановленими правилами посіву або вирощування маку та конопель для промислових цілей;

6) забезпечує проведення на території України спеціальних операцій щодо виявлення осіб, які займаються розповсюдженням наркотиків у навчальних закладах країни та в місцях масового проведення дозвілля молоді, а також інших комплексних заходів, спрямованих на перекриття джерел та каналів незаконного виготовлення і розповсюдження наркотиків.

7) бере участь у міжнародному співробітництві з питань організації протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та проблем поширення наркоманії;

8) надає допомогу представникам компетентних органів зарубіжних держав, які прибули в Україну для здійснення оперативно-розшукових та інших заходів, пов'язаних з наркозлочинністю.

9) у взаємодії зі Службою безпеки України, Державною митною службою, Адміністрацією Державної прикордонної служби України та Державною службою України з контролю за наркотиками здійснює заходи щодо припинення нелегального ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через її територію наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та проводить з цього питання міждержавні операції, а також, у межах своєї компетенції, взаємодіє з підрозділами кримінальної міліції (поліції) інших країн з питань розкриття злочинів, розшуку і затримання наркозлочинців [6].

Визначившись із переважними суб'єктами протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, слід також окреслити заходи, спрямовані на запобігання та боротьбу з даним суспільно-небезпечним явищем і які реалізують згадані суб'єкти.

Зважаючи на Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» [3], слід навести заходи протидії:

1) контрольована поставка;

2) оперативна закупка;

3) конфіскація;

4) запити правоохоронних органів про розміщення коштів, одержаних від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

5) огляд транспортних засобів, вантажів і особистих речей громадян;

6) зупинення та припинення діяльності закладів масового перебування громадян, у яких виявлені факти вживання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

7) заходи протидії незаконному культивуванню наркотиковмісних рослин;

8) здійснення адміністративного нагляду за особами, звільнених з місць позбавлення волі.

Проте, на нашу думку, окреслених заходів недостатньо, адже ситуація з незаконним обігом наркотиків дедалі погіршується. Слід погодитися з положеннями Національної стратегії боротьби з наркотиками на період до 2020 року [2], де акцентована увага на впровадженні моніторингу ситуації; переорієнтації державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу і боротьби з наркозлочинністю на зменшення попиту на наркотики як ключового аспекту оздоровлення наркоситуації; профілактиці наркоманії; удосконаленні нормативно-правового регулювання у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу і боротьби з наркозлочинністю; зменшенні шкоди від вживання наркотиків; скороченні не-

законної пропозиції наркотиків; забезпеченні ефективного контролю за легальним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; виробленні й реалізації наступальної державної політики у боротьбі з наркозлочинністю; зміцненні міжнародного партнерства.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що основними суб'єктами протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин виступають: Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Генеральна прокуратура України, Державна митна служба України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з контр-

олію за наркотиками, Національна координаційна рада боротьби з наркоманією, Управління боротьби з незаконним обігом наркотиків.

Окреслені суб'єкти безпосередньо виконують покладені на них функції і реалізують всі передбачені заходи, спрямовані на протидію незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Однак для належної реалізації державної політики у даній сфері зазначені заходи мають постійно удосконалюватися і оновлюватися. Зазначене посилює необхідність у майбутньому розробки даного питання як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про схвалення концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nash-dom.od.ua/news-list/items/konceptsiya-realizacii-derzhavnoi-politiki-u-sferi-protidii-poshirennju-narkomaniji.html>.
2. Орієнтовна структура Національної стратегії боротьби з наркотиками на період до 2020 року // Новості медицини і фармації. – 2011. – 19 (391) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mif-ua.com/archive/article_print/22890.
3. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10. – Ст. 62.
4. Положення Про Державну службу України з контролю за наркотиками : Указ Президента України від 13.04.2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1263.
5. Положення Національну координаційну раду боротьби з наркоманією при Кабінеті Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1993 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/343-93-%D0%BF>.
6. Управління боротьби з незаконним обігом наркотиків / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/779969>.

УДК 343.1

УЧАСТЬ АДВОКАТА ПІД ЧАС ДОПИТУ СВІДКА ТА ПРОВАДЖЕННЯ ІНШИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ATTORNEY PARTICIPATION DURING QUESTIONING OF A WITNESSES AND CONDUCTION OF OTHER PROCEEDINGS

Панчук О.В.,

*старший слідчий слідчого відділу Святошинського РУ ГУ МВС України в м. Києві,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ*

Удалова Л.Д.,

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
начальник кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
полковник міліції*

В статті мова йде про порядок участі адвоката під час допиту свідка та провадження інших процесуальних дій. Розглянуто деякі питання надання адвокатом правової допомоги свідку. Висловлені пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: адвокат, свідок, правова допомога, допит, процесуальні дії.

В статье речь идет о порядке участия адвоката во время допроса свидетеля и осуществления других процессуальных действий. Рассмотрены некоторые вопросы предоставления адвокатом юридической помощи свидетелю. Высказаны предложения по совершенствованию действующего законодательства.

Ключевые слова: адвокат, свидетель, правовая помощь, допрос, процессуальные действия.

In the article under the title speaks about the order of participation a lawyer during questioning witnesses and conduct other proceedings. Discusses some of the issues of provision of a lawyer of legal assistance to a witness. The proposals for improving the current legislation.

Key words: attorney, witness, legal aid, interrogation, legal proceeding.

Згідно з ч.1 ст.65 нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), який був прийнятий Верховною Радою України і набрав чинності 20 листопада 2012 року, свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань [1, с. 233].

Окремі питання проведення такої слідчої дії, як допит, вже розглядалися у працях таких науковців, як В.К. Весельський, М.І. Порубов, Л.Д. Удалова, У.А. Усманов, О.М. Гаргат, С.М. Лозова та інших.

Мета даної статті полягає у розгляді питання участі адвоката під час допиту свідка та провадження інших процесуальних дій.

В ч. 1 ст. 95 цього Кодексу зазначено, що показання – це відомості, які під час допиту надаються свідком в усній або письмовій формі. Відповідно до п.2 ч.1 ст.66 КПК свідок має право користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката. Отже, виходячи з даного положення, ми бачимо, що свідок має право на отримання правової допомоги адвоката під час допиту.

Допит свідка є однією з найпоширеніших слідчих дій. За даними окремих дослідників на нього припадає понад 80% усього бюджету часу, що витрачається слідчим на провадження слідчих дій [2, с. 3]. За допомогою даної слідчої дії отримується та перевіряється значна частина інформа-